

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปการศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสานตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสานและรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูอาสาสมัครการศึกษานอก โรงเรียนและสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยมีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ฉบับ การรวบรวมข้อมูลมีการตรวจสอบข้อมูลโดยการตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องและความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์จำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของข้อมูลทำการประมวลผลข้อมูลเขียนสรุปผลและนำเสนอโดยการบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปผลใน 2 หัวข้อหลัก ดังนี้ คือ สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสานและรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน

ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.1 สภาพปัญหาในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน มี 3 ด้าน คือ

วันและเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานไม่ตรงกันเพราะในวันธรรมดา เวลากลางวันต้องออกไปทำงาน จะว่างตอนกลางคืน ส่วนวันหยุดจะเป็นวันอาทิตย์ เวลาที่ว่างก็จะเป็นตอนเช้า

วิทยากร เพราะวิทยากรในท้องถิ่นจะมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของปฏิบัติมากกว่า ทฤษฎี ซึ่งต่างกับวิทยากรของสถาบันจะมีความรู้ในเรื่องของทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ

การสร้างเครือข่ายอาชีพ พบว่า ไม่ได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ในเรื่องของงบประมาณ การตลาด และการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องทำให้การพัฒนาอาชีพของกลุ่มจักสานต้องหยุดเป็นครั้งคราว

1.2 ความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.2.1 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสานทุกครั้งที่จัดการกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะมาจากความต้องการและความสนใจในเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับจักสาน ซึ่งได้มาจากการร่วมแสดงความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิกเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ในเรื่องของวันและเวลา พบว่า วันจันทร์-เสาร์ เวลาประมาณ 19.00 -22.00 น. เนื่องจากสมาชิกเป็นแม่บ้านต้องมีภาระทางครอบครัว เวลาในช่วง 19.00-22.00 น.จะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุด ถ้าเป็นวันอาทิตย์จะเป็นเวลาประมาณ 09.00 – 12.00 น. การสร้างเครือข่ายอาชีพ พบว่ามีความต้องการให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนการให้งบประมาณอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์กลุ่มอาชีพจักสานเพื่อให้มีการนำคณะศึกษาดูงานมาศึกษาดูงานของกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยี การตลาด คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายอาชีพอีกทางหนึ่ง

1.2.2 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานมีความต้องการให้วิทยากรที่นำมาฝึกอบรมสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานสามารถให้สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานฝึกปฏิบัติได้ซึ่งทำให้กลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานได้ทราบถึงฝีมือของตัวเองว่าอยู่ในระดับไหน

1.2.3 การสร้างเครือข่ายอาชีพ

การสร้างเครือข่ายอาชีพ พบว่ามีความต้องการให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนการให้งบประมาณอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์กลุ่มอาชีพจักสานเพื่อให้มีการนำคณะศึกษาดูงานมาศึกษาดูงานของกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยี การตลาด คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายอาชีพอีกทางหนึ่ง

2. รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอบางดง จังหวัดเชียงใหม่

2.1 สำรวจความต้องการและความสนใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสาน

โดยครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกับกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานซึ่งใช้วิธีการจัดเวทีชาวบ้านโดยแบ่งกลุ่มแล้วสมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันระดมสมองพร้อมกับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สำหรับอีกวิธีหนึ่ง คือ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและความสนใจ เช่น มีความต้องการรับความรู้เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์แล้วนำมาสรุป สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากที่สุด

2.2 การจัดทำแผนการเรียนรู้

ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนทำร่วมกับสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานโดยการจัดทำแผนการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาอาชีพจักสานในทุก ๆ ด้าน

2.3 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ในเรื่องการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ พบว่า วันและเวลาสมาชิกมีความต้องการตรงกัน คือ วันจันทร์-เสาร์ เวลาประมาณ 19.00 -22.00 วันอาทิตย์ เวลาประมาณ 09.00 – 12.00 น. ในด้านของวิทยากรที่มีความต้องการคือต้องมีความรู้ในเรื่องของจักสานที่แท้จริงเพราะวิทยากรมีส่วนสำคัญในการที่จะนำความรู้มาพัฒนากลุ่มจักสานมากที่สุด การที่นำวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญมาให้ความรู้ทำให้สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานมีโอกาสที่จะฝึกทักษะด้านฝีมือของตนเองและทราบถึงความถนัดในการจักสานด้วย หลังจากมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกครั้ง ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนควรมีการรวมตัวสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสาน เพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มได้นำปัญหาที่ได้พบมาแลกเปลี่ยนกันและปรึกษาหารือกัน เช่น การส่งออกผลิตภัณฑ์ สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานสามารถนำสิ่งที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มารวมกันแก้ไขปัญหาได้ถ้าได้ผลตามที่ต้องการสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานก็จะเกิดการเรียนรู้ภายในกลุ่ม

2.4 การตรวจติดตามคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน

ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสานต้องมีการตรวจติดตามคุณภาพโดยคณะกรรมการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดมาตรฐานการประเมินผล ในการ

ตรวจติดตามคุณภาพจะทำ 2 ครั้ง/ปี ซึ่งจะใช้แบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและแก้ไขต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอลำดอง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพแก่สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสาน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีเงื่อนไขในการจัดที่สำคัญ คือ ต้องมีการรวมกลุ่มของผู้มีอาชีพประเภทเดียวกัน และมีจำนวน 20 คนขึ้นไป ในประเด็นเรื่องกลุ่มอาชีพจักสานได้มีการรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว ทำให้ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งในการจัดกิจกรรมทุกครั้งจะมาจากความต้องการและความสนใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานก่อน เพราะ สมาชิกทุกคนอยู่ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่กับการศึกษานอกระบบ ของ Knowles พบว่า ผู้ใหญ่จะถูกกระตุ้นให้เรียนต่อเมื่อเขามีความต้องการและความสนใจ และคิดว่าการเรียนรู้นั้นจะตอบสนองความต้องการของเขาได้ แต่การจัดกิจกรรมจะมีปัญหาในเรื่องของวันและเวลา เพราะสมาชิกทุกคนมีครอบครัวและมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องสำรวจสมาชิกในเรื่องของเวลาก่อนทุกครั้ง เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้วครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนจะทำหน้าที่ประสานวิทยากรให้แก่กลุ่ม ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดทำเวทีชาวบ้านขึ้น โดยแบ่งกลุ่มแล้วให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์ให้ผู้ใหญ่ ตามที่ สุจิต ศิลารักษ์ (2527, หน้า 83-84) ได้ศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการสอนผู้ใหญ่ สามารถสรุปได้ในด้านของร่างกาย ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความสามารถในสิ่งที่เรียนอย่างเต็มที่ ให้ได้พูด ได้อ่าน ได้เขียน ได้คิด ซึ่งได้ข้อสรุปในเรื่องของเวลา คือ วันจันทร์-เสาร์ เวลา 19.00-22.00 น. วันอาทิตย์ 09.00-12.00 น.

2. การจัดทำแผนการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสาน

การจัดทำแผนการเรียนรู้มีส่วนสำคัญเพราะจะเป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกับสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสาน ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกครั้งสมาชิกภายในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ โดยครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนจะทำหน้าที่เป็นผู้นำในการจัดทำแผนการเรียนรู้ จะเป็นตัวแนะนำหัวข้อการจัดกิจกรรม สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานจะช่วยกันเสนอความคิดเห็นว่า

สมาชิกภายในกลุ่มมีความต้องการหรือความสนใจในหัวข้อที่ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้แนะนำหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการรวมกลุ่มของพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2531, หน้า 54-55) พบว่า การที่รู้จักใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานการจัดกระบวนการในการทำงานกลุ่มจะทำให้งานลุล่วงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งงานทุกอย่างของกลุ่มจะต้องเป็นที่เข้าใจ และยอมรับของสมาชิกภายในกลุ่มเป็นอย่างดี เนื่องจากเมื่อทุกคนมีความเข้าใจตรงกันและเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันย่อมทำให้งานดำเนินไปด้วยดี

3. วิทยาการที่ให้ความรู้และการศึกษาดูงานกลุ่มสมาชิกพัฒนาอาชีพจักสาน

วิทยาการให้ความรู้ควรเป็นวิทยาการในท้องถิ่นและวิทยาการที่มีความเชี่ยวชาญและความชำนาญในเรื่องของจักสานจริง ๆ แต่วิทยาการจะมีความแตกต่างกันคือ วิทยาการในท้องถิ่นจะมีลักษณะการถ่ายทอดความรู้ด้านปฏิบัติมากกว่าทฤษฎีเพราะวิทยาการในท้องถิ่นจะใช้ประสบการณ์ในการถ่ายทอดเหมือนกับบรรพบุรุษสอนการจักสานให้กับลูก ๆ หลาน ๆ แต่วิทยาการจากสถาบันจะมีความรู้ทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ลักษณะการถ่ายทอดจะเน้นเรื่องวิชาการแต่สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานมีความจำเป็นจะต้องใช้วิทยาการจากสถาบัน เช่น ในเรื่องของ การบริหารจัดการต่าง ๆ ของกลุ่มอาชีพจักสาน การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย การบรรจุภัณฑ์ ในการนำวิทยาการมาให้ความรู้ทุกครั้งสมาชิกสามารถที่จะฝึกปฏิบัติกับวิทยาการได้เพราะการฝึกปฏิบัติกับวิทยาการโดยตรงทำให้สมาชิกทราบถึงความสามารถและความถนัดของตนเอง

การศึกษาดูงานก็มีส่วนสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพเพราะเป็นสิ่งที่สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานสามารถได้เห็นจากของจริงซึ่งการไปศึกษาดูงานต้องมีความเกี่ยวข้องกับจักสานโดยตรง เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีประโยชน์ที่จะทำให้สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานได้ฝึกทักษะพร้อมกับแลกเปลี่ยนความรู้และนำสิ่งที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มจักสานต่อไปได้ แต่จะมีปัญหาในเรื่องของงบประมาณจึงมีการศึกษาดูงานภายในจังหวัดแต่ถ้ามีงบประมาณเพียงพอก็นำสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานศึกษาดูงานที่ต่างจังหวัด หลังจากการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนควรนัดสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานมาพูดคุยถึงปัญหาที่ได้พบและแนวทางการแก้ไขโดยให้สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานนำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้รับมาใช้แก้ปัญหาถ้าแก้ไขได้ผลตามที่ต้องการจะทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2531, หน้า 54-55) ได้กล่าวถึงการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่ม ได้แก่ สมาชิกพร้อมที่จะช่วยเหลือกันเสมอ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. การตรวจติดตามคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน

หลังจากการจัดกิจกรรมต้องมีการตรวจติดตามคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยมีคณะกรรมการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหางดง เป็นผู้ตรวจติดตามคุณภาพ จะทำ 2 ครั้ง/ปี ซึ่งทางคณะกรรมการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหางดงเป็นผู้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่ใช้ในการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ (2547, หน้า 1-37) ในเรื่องของมาตรฐานการเรียนรู้ที่ 2 รวมกลุ่มระดมทุน จัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและชุมชน ซึ่งมีตัวบ่งชี้ความสำเร็จ คือ มีองค์กรชุมชนมีส่วนร่วม (องค์การบริหารส่วนตำบล , เทศบาล , องค์การบริหารส่วนจังหวัด) มีแผนพัฒนาอาชีพของกลุ่ม มีการระดมทุนทางสังคม มีระบบควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผน มีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มีเครื่องหมายการค้า มีกองทุนหมุนเวียน มีระบบแบ่งปันผลประโยชน์ มีระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม

5. หน่วยงานที่สนับสนุนกลุ่มสมาชิกพัฒนาอาชีพจักสาน

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกลุ่มสมาชิกพัฒนาอาชีพจักสาน คือ หน่วยงานของทางราชการและเอกชน ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอหางดง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหางดง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และสมาคม Young Men's Christian Association (YMCA) เข้ามาช่วยจัดการฝึกอบรมเพิ่มทักษะด้านการผลิตให้แก่กลุ่ม อย่างศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือจะมาสอนเรื่องการแปรรูปเสื่ออ่อนให้เป็นกระเป๋า และสอนให้ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด ในเรื่องของเทคโนโลยีไม่ได้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องนี้เพราะกลุ่มอาชีพจักสานไม่มีการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานไม่ได้ทำงานรวมกันแต่จะรับงานไปทำที่บ้านซึ่งสมาชิกจะทำงานในตอนกลางคืนส่วนมากจะใช้มือในการจักสานจึงไม่มีความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย แต่ทางกลุ่มมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้งบประมาณแก่กลุ่มอาชีพจักสานอย่างต่อเนื่อง มีตลาดการส่งออกผลิตภัณฑ์

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการเน้นให้สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานมีส่วนร่วมกับครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้งให้มากที่สุด ถ้าการจัดกิจกรรมมาจากการร่วมคิดร่วมทำของสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานจะทำให้การจัดกิจกรรมประสบผลสำเร็จตามที่ไดวางไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 สนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ทางเรื่องจักสานให้กับคนในชุมชนต่อไป เพื่อเป็นการสืบทอดหัตถกรรมของท้องถิ่นไว้ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา

1.2 นำผลการวิจัยไปจัดรูปแบบการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ให้ตรงตามความต้องการและความสนใจกับคนในชุมชนทำให้สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว รวมถึงเป็นการร่วมอนุรักษ์หัตถกรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไปอีกด้วย

1.3 หาแนวทางการสร้างความร่วมมือภายในกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานและการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการพัฒนาจนกลายเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ สามารถขยายงานออกไปให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค

1.4 หาวิธีการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มและสินค้าของกลุ่มเป็นที่รู้จักอย่าง กว้างขวางจะทำให้มีผลต่อยอดจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม และจะเกิดผลดียิ่งขึ้นหากสามารถขยายไปสู่ตลาดต่างประเทศได้

1.5 พัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานด้วยการสร้างจุดขายหรือจุดเด่นให้สินค้าของกลุ่ม ซึ่งอาจจะเป็นรูปแบบใหม่ที่ไม่เหมือนใคร จะสามารถทำให้สินค้าสามารถแข่งขันกับสินค้าของผู้อื่นได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัย หลักสูตรของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน บ้าน สันทราย หมู่ที่ 7 ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

2.2 ควรศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมหัตถกรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพการจักสาน

2.3 ควรศึกษาถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และการขยายตลาดของจักสานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.4 ควรศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการผลิตงานจักสาน